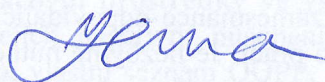

Město Polička
Palackého nám. 160
572 01 Polička
Odbor lesního hospodářství
Provozovna: Pomezí 351
IČ: 00277177

**ZPŮSOB ORGANIZACE PRÁCE
A PRACOVNÍCH POSTUPŮ
PŘI PRÁCI V LESE
A NA PRACOVNÍCH OBDOBŇOVÝCH CHARAKTERU**
zpracovaný dle nařízení vlády č. 28/2002 Sb.

Zpracoval:

Ing. Marek Zeman

osoba odborně způsobilá v prevenci rizik

ROVS/1420/PRE/2010

Schválil:

Ing. Radek Krejčí

vedoucí odboru

Platnost: od 1. ledna 2014

Město Polička
Palackého nám. 160
572 01 POLIČKA
IČO: 00277177
DIČ: CZ00277177

V Poličce dne 20. prosince 2013

Úvod

Dnem 1. ledna 2003 nabylo účinnosti nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru (toto nařízení vlády je jedním z prováděcích předpisů k zákonu č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů). Od tohoto data je zaměstnavatel povinen stanovit pracovní postupy a organizovat práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru v souladu s požadavky, stanovenými k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) tímto nařízením vlády, včetně požadavků uvedených v jeho příloze.

Vzhledem k tomu, že tyto práce jsou v průběhu roku prováděny za měnících se podmínek (zejména klimatických a podmínek daného pracoviště), a jsou do jisté míry ovlivňovány i na ně navazujícími činnostmi, nelze k nim z hlediska zajištění BOZP přistupovat pouze z pohledu požadavků stanovených tímto předpisem, ale je nutné vzít do úvahy a naplnit i požadavky dalších předpisů. Jedná se minimálně o požadavky předpisů, týkajících se bezpečného provozu a používání strojů, technických zařízení a nářadí, poskytování osobních ochranných pracovních prostředků (OOPP), mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů, vzhledu a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, způsobu evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, podmínek ochrany zdraví zaměstnanců při práci a zařazování prací do kategorií.

Absolutní bezpečnosti pracovníků při provádění prací v lese a na pracovištích obdobného charakteru sice docílit nelze, neboť kromě značných rizik, vyplývajících z provádění těchto prací, ovlivňují bezpečnost práce výrazně také proměnlivé podmínky daného pracoviště, včetně podmínek klimatických. Respektováním zásad bezpečné práce a používáním strojů, technických zařízení a nářadí, odpovídajících požadavkům bezpečnostních předpisů, lze však výrazně omezit možnosti vzniku pracovních úrazů.

Přestože nařízení vlády č. 28/2002 Sb. podmínky kvalifikace pro práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru konkrétně nestanoví, měli by zaměstnavatelé ve vlastním zájmu zajistit pro své zaměstnance odpovídající školení a praktický výcvik, a to s ohledem na značnou rizikovost těchto prací. Je nezbytně nutné zajistit také jejich praktický zácvik, při kterém si osvojí nejen zásady bezpečné práce, ale také bezpečné pracovní postupy. Jedině tak lze plně vyhovět požadavkům ustanovení § 103 písm. f) zákoníku práce, které ukládá zaměstnavateli povinnost zajistit zaměstnancům školení, informace a pokyny o BOZP.

2 Všeobecné požadavky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Základní požadavky k zajištění BOZP při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru stanoví zaměstnavateli zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 309/2006 Sb. a nařízení vlády č. 28/2002 Sb. Tyto předpisy zohledňují ve svých ustanoveních především principy prevence. Z toho musí vycházet také opatření přijímaná za účelem prevence rizik.

2.1 Zaměstnavatel je v rámci prevence pracovních rizik povinen zejména:

- ✓ Přijímat opatření, která mají za cíl předcházet rizikům, rizika odstraňovat, nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik. Za tím účelem je povinen **vyhledávat rizika, zjišťovat jejich příčiny a zdroje a přijímat opatření k jejich odstranění**. Rizika, která není možno odstranit, je povinen vyhodnotit a přijmout opatření k omezení jejich působení tak, aby bylo ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců minimalizováno.
- ✓ **Informovat zaměstnance** o rizicích, vyplývajících pro ně z prováděných činností, a o opatřeních, přijatých k minimalizaci těchto rizik. Tuto povinnost realizovat v rámci školení, které bude zahrnovat také seznámení zaměstnanců s bezpečnými pracovními postupy a s požadavky předpisů souvisejících s pracemi prováděnými v lese a na pracovištích obdobného charakteru. V souvislosti s tím **vést dokumentaci** o provedeném školení, poskytnutých informacích a pokynech vydaných zaměstnancům k zajištění BOZP.
- ✓ **Zohlednit** při stanovení pracovních postupů a organizaci práce v lese a na pracovištích obdobného charakteru zejména druh vykonávané činnosti, zvláštnosti pracoviště, pracovní podmínky a **možnosti ohrožení zaměstnanců** klimatickými podmínkami, povětrnostní situací, zvířaty nebo hmyzem.
- ✓ **Poskytovat zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky** ve všech případech, kdy nelze rizika odstranit nebo dostatečně omezit jejich negativní působení technickými nebo organizačními opatřeními. Za tím účelem zpracovat vlastní seznam OOPP. Poskytované OOPP musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví a nesmí jim bránit ve výkonu práce. Při jejich výběru postupovat v souladu s nařízením vlády č. 495/2001 Sb. Pokud se jedná o rizikovou práci, při které je nezbytné jejich nepřetržité používání, musí být během práce zařazeny bezpečnostní přestávky, při nichž může zaměstnanec OOPP odložit. Po dobu této bezpečnostní přestávky nesmí být exponován rizikovým faktorům, překračujícím hygienické limity. Obdobně platí při vykonávání činností jednostranně zatěžující organismus. (Bezpečnostní přestávky jsou výkonem práce a započítávají se do odpracované doby ve smyslu § 89 zákoníku práce.)
- ✓ **Zajistit pro zaměstnance pracovní lékařskou péči** (která ve spolupráci se zaměstnavatelem zabezpečuje komplexní prevenci, tedy ochranu zdraví zaměstnanců před poškozením zdraví následkem práce (úrazy, nemoci z povolání a jiné nemoci spojené s prací)).
- ✓ **Nepověřovat zaměstnance pracemi, pro jejichž výkon nemají odpovídající odbornou nebo zdravotní způsobilost**. V souvislosti s tím zajistit pro zaměstnance předepsané vstupní, periodické i výstupní pracovní lékařské prohlídky.
- ✓ **Zařadit všechny pracovní činnosti do kategorií podle příslušného předpisu** (vyhlášky MZd č. 432/2003 Sb.) na základě zhodnocení výskytu a rizikovosti faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a to i ve vztahu k době vystavení zaměstnanců nepříznivým účinkům těchto rizikových faktorů. Při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru je třeba vzít v úvahu

především faktor hluku, vibrací, fyzické zátěže, pracovní polohy, případně i zátěže chladem v zimním období a horkem v letním období, jakož i rizikový faktor související s používáním chemických látek a přípravků, zejména rostlinolékařských.

- ✓ **Používat pouze stroje, technická zařízení a nářadí, které splňují požadavky na jejich bezpečnou obsluhu a používání** (odpovídající především požadavkům nařízení vlády č. 378/2001 Sb.). V souvislosti s tím seznámit zaměstnance s jejich obsluhou a údržbou včetně údržby OOPP, s pravidly pro dorozumívání na pracovišti (zavedení bezpečnostních signálů) a vybavit balíčkem první pomoci zaměstnance, které pověří prací s přenosným nebo ručním nářadím s ostřím.
- ✓ **Zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci**, podle rizik vykonávané práce je vyškolen k jejímu poskytování a vybavit pracoviště prostředky pro poskytování první pomoci, včetně prostředků pro přivolání lékařské pomoci. Naprosto nezbytné je to zejména v případě zpracování vývrátů a polomů, případně i dalších prací, prováděných v obtížných pracovních podmínkách.
- ✓ **Vyšetřovat příčiny a okolnosti vzniku pracovních úrazů a nemocí z povolání** a přijímat preventivní opatření proti jejich opakování (při vzniku pracovního úrazu postupovat v souladu s nařízením vlády č. 201/2010 Sb.).
- ✓ V návaznosti na výše uvedené by měl zaměstnavatel pravidelně **kontrolovat úroveň BOZP**, zejména stav technické prevence a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek, pravidelně ověřovat znalosti zaměstnanců o předpisech k zajištění BOZP, trvale vyžadovat a soustavně kontrolovat jejich dodržování.

Z výše uvedeného vyplývá, že zaměstnavatel zajistí naplnění povinností, které jsou mu uloženy nařízením vlády č. 28/2002 Sb., převážně tím, že vytvoří podmínky pro bezpečnou práci svých zaměstnanců, spočívající především:

- 1) v zajištění výškolení a praktického zácviku zaměstnanců,
- 2) v seznámení zaměstnanců s riziky, vyplývajícími pro ně z prováděných činností a s opatřeními, která přijal k ochraně před negativním působením rizik,
- 3) ve vybavení zaměstnanců vhodnými OOPP v případech, kdy nelze rizika odstranit nebo minimalizovat,
- 4) ve stanovení bezpečných pracovních postupů, ve vydání pokynů k zajištění BOZP, v kontrole jejich dodržování.

2.2 Zaměstnanci jsou v rámci prevence pracovních rizik povinni zejména:

- ✓ účastnit se všech školení týkajících se BOZP,
- ✓ dodržovat při práci stanovené pracovní postupy,
- ✓ v určených případech používat OOPP, kterými byli vybaveni,
- ✓ dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP,
- ✓ řídit se zásadami bezpečného chování na pracovišti a informacemi zaměstnavatele,
- ✓ postupovat v souladu se svými zákonnými povinnostmi, zejména dodržovat při práci všechny zásady BOZP, s nimiž byli řádně seznámeni.

3 Základní požadavky a zásady k zajištění BOZP při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru

3.1 Základní povinnosti zaměstnavatele

1) provést identifikaci nebezpečí a vyhodnocení rizik, která se mohou při výkonu dané činnosti na pracovišti vyskytnout.

- ✓ nutné vzít v úvahu také možná rizika vyplývající z různých činností prováděných na jednom pracovišti více subjekty
- ✓ vycházet z četnosti nebo pravděpodobnosti vzniku nebezpečné situace a z možné závažnosti jejích následků pro zdraví a bezpečnost zaměstnanců, ale také všech osob, které se při provádění dané práce nacházejí v jejich blízkosti.

2) stanovit pracovní postupy a organizaci práce zejména s ohledem na:

- ✓ vykonávané činnosti,
- ✓ zvláštnosti pracoviště,
- ✓ pracovní podmínky,
- ✓ technologické postupy,
- ✓ bezpečnost provádění pracovních úkonů,
- ✓ možnost ohrožení zaměstnanců klimatickými podmínkami, povětrnostní situací, zvířaty nebo hmyzem.

3) zajistit, aby stroje, zařízení a nářadí, používané při pracích v lese a na pracovištích obdobného charakteru, neohrožovaly zaměstnance, kteří s nimi pracují,

- ✓ energií svého pohybu,
- ✓ teplotou, kterou vyvíjejí,
- ✓ hlukem či vibracemi, které působí atd.

4) vybavit zaměstnance odpovídajícími OOPP, nelze-li rizika vyplývající z obsluhy těchto strojů a zařízení a z práce s daným nářadím eliminovat nebo minimalizovat

5) zohlednit i externí faktory ovlivňující stav BOZP, které mohou vést ke vzniku úrazu či nemoci

- ✓ kluzkost
- ✓ svažitost terénu
- ✓ námraza
- ✓ nepřehlednost pracoviště
- ✓ výskyt bodavého hmyzu
- ✓ společný pohyb osob a mechanizačních prostředků po pracovišti

3.2 Základní povinnosti zaměstnanců

- 1) Pracovat pouze se zařízením a vykonávat jen ty činnosti, pro které zaměstnanec splňuje kvalifikační předpoklady.
- 2) Dodržovat požadavky předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zásady bezpečného chování na pracovišti.
- 3) Dodržovat stanovené technologické postupy a v případě, kdy podmínky na pracovišti vyžadují odlišné řešení, postupovat v souladu se zásadami bezpečné práce.
- 4) Nepracovat nikdy osamoceně.
- 5) Absolvovat předepsané lékařské prohlídky a dodržovat stanovený pracovní režim.
- 6) Nepřekračovat maximální expoziční dobu určenou návodem od výrobce pro obsluhu řetězové pily.
- 7) Během stanovených přestávek nepracovat s řetězovou pilou.
- 8) Nepoužívat zařízení se spalovacím motorem v prostorách, kde není zajištěn dostatečný rozptyl spalín nebo jejich účinné odvětrávání.
- 9) Dodržovat při práci zejména tyto zásady:

a) při pracích prováděných ručním nářadím, včetně nářadí s motorovým pohonem:

- ✓ Přepřavovat ruční nářadí s ostřím jen s ochranným krytem nasazeným na ostří, přepřavovat řetězovou pilu s demontovaným řezným nástrojem, případně s ochranným pouzdem, nasazeným na řezací části.
- ✓ Dodržovat pokyny výrobce uvedené v návodu pro používání, údržbu a opravy, který zpravidla upozorňuje i na nebezpečné postupy (rizikové činnosti), ohrožující zdraví nebo život zaměstnance, který s ručním nářadím pracuje.
- ✓ Nepoužívat nářadí, není-li vybaveno ochranným krytem řezného nástroje, s poškozeným, nadměrně zbroušeným nebo nedostatečně upevněným řezným nástrojem, a nejsou-li funkční bezpečnostní a ochranné prvky, kterými je toto nářadí vybaveno. Za tím účelem kontrolovat před zahájením prací i v jejich průběhu technický stav používaného nářadí a v případě neodstranitelné závady s ním přestat pracovat.
- ✓ Provádět čištění, údržbu a podobné práce na nářadí jen při vypnutém chodu motoru.
- ✓ Neprovádět plnění nádrže nářadí, ani startování nebo seřizování motoru, v blízkosti otevřeného ohně (doporučená vzdálenost je minimálně 2 m od zdroje).
- ✓ Při práci s křovinořezem zastavit chod motoru při přecházení na pracovišti na vzdálenost větší jak 50 m, pokud podmínky bezpečné práce nevyžadují vypnutí chodu motoru již na menší vzdálenost.
- ✓ Neprovádět práce s řetězovou pilou nad výškou ramen a ze žebříku (při kácení nebo ošetřování stromů je dovoleno provádět práce z klece pracovní plošiny).
- ✓ Neprovádět jakékoli práce se řetězovou pilou, nebo křovinořezem déle, než je stanovená expoziční doba pro daný typ, a bez použití odpovídajících OOPP.

- ✓ Při práci nepřidržovat rukou nebo nohou rozřezávané dříví, nezkracovat napružené kmeny, pokud obsluha pily nemůže zaujmout polohu mimo směr pružení, a nezkracovat rovněž bez použití kmenového spínače silné, extrémně napružené kmeny.
- ✓ Při stanovení pracovních postupů je nutno zohlednit druh dřeviny, stáří a zdravotní stav kácených stromů, tvar koruny, podmínky pracoviště (především stav terénu), povětrnostní situaci a určit směr kácení.
- ✓ Neprovádět kácení stromů:
 - za nepříznivé povětrnostní situace (silného větru), kdy nelze u káceného stromu bezpečně dodržet určený směr kácení, a při viditelnosti snížené pod dvojnásobnou výšku káceného stromu,
 - při poklesu teploty pod $-15\text{ }^{\circ}\text{C}$ po celou dobu výkonu práce,
 - v ohroženém prostoru zavěšeného nebo podříznutého stojícího stromu,
 - na svazích, kde současně nad sebou pracují i jiní zaměstnanci, hrozí-li nebezpečí samovolného pohybu dříví.
- ✓ Nekácet jiný strom přes strom zavěšený, nelézt na zavěšený strom a neuvolňovat jej podřezáváním stromu, na kterém zavěšený strom spočívá; neodřezávat zavěšený strom po špalcích.
- ✓ Dodržovat při kácení stanovené parametry zářezu a hlavního řezu (u stromů o průměru nad 15 cm na pni se provede směrový zářez do hloubky $1/5$ až $1/3$ průměru stromu, výška zářezu se rovná minimálně $2/3$ jeho hloubky a hlavní řez se vede vodorovně v horní polovině směrového zářezu). K zajištění bezpečného pádu stromu do určeného směru vždy ponechat nejméně 2 cm nedořez. (Viz obrazová příloha č. 1)
- ✓ Vybavit zaměstnance, provádějící těžbu dříví, zejména kácení stromů řetězovou pilou, vhodnými OOPP, chránicími je před riziky – ochrannou přilbou s ochranou zraku a sluchu, ochranným oděvem a obuví, které splňují podmínku neprořeznosti řetězem pily (v přední části), ochrannými rukavicemi (tříprstými nebo pětiprstými, které by měly v zimním období zajistit i ochranu proti chladu).
- ✓ Při odvětvování, odkorňování nebo zkracování stromu dodržovat minimální vzdálenost mezi zaměstnanci 5 metrů. Strom ležící na svahu odvětvovat, odkorňovat nebo zkracovat z horní strany svahu nad stromem.
- ✓ Při zpracování napružených kmenů vést první řez na straně tlaku, doříznutí kmene provést na straně tahu a stát přitom mimo směr pružení. (Viz obrazová příloha 1)
- ✓ Uvolňovat zavěšený strom pomocí mechanizačního prostředku nebo potahu, otáčením zavěšeného stromu pomocí obracáku, odsunováním stromu pákou nebo za pomoci speciálního stahováku.
- ✓ Kácení stromů nahnilých a ztrouchnivělých, zpracování soustředěných vývrátů a polomů, kácení v blízkosti komunikací, v ochranném pásmu dráhy, elektrického vedení apod. provádět jen za trvalého dozoru nad zaměstnanci pracovníkem určeným zaměstnavatelem.
- ✓ Neprovádět hlavní řez při kácení stromu, případně další činnosti, které mají za cíl dovedení podříznutého stojícího stromu k pádu, pokud se v ohroženém prostoru nacházejí nepovolané osoby (ohroženým prostorem je kruhová plocha o poloměru nejméně dvojnásobné výšky káceného stromu, vyžaduje-li to však charakter pracoviště, i více).

- ✓ Při odřezávání vývratu zajistit kořenový koláč podepřením proti jeho zvrácení a po odříznutí kmene jej vrátit do původní polohy. Je-li kořenový koláč nakloněn ve směru ležícího stromu, odřízne se kmen ve vzdálenosti rovnající se výšce koláče, případně i dále. (viz příloha č. 1)

b) při soustředování dříví

- ✓ nepracovat se soustředovacím prostředkem za bouřky, silného větru a při poklesu viditelnosti pod dvojnásobnou délku kácených stromů,
- ✓ neprovádět soustředování dříví, jsou-li v prostoru ohroženém lanem navijáku další osoby,

c) při odvozu dříví

- ✓ nepohybovat se po dobu manipulace s břemenem v dosahu zdvihacího zařízení (hydraulické ruky) a břemene,
- ✓ nepracovat se zdvihacím zařízením v ochranném pásmu vysokého a velmi vysokého napětí,
- ✓ nepoužívat zdvihací zařízení je-li poškozené,
- ✓ nemanipulovat se zdvihacím zařízením bez vysunutých podpěr a stabilizované polohy odvozní soupravy,
- ✓ nepohybovat se po odjištění klanic mezi soupravou a skládkou, není-li náklad zajištěn,

d) při manipulaci dříví

- ✓ nevstupovat na hromadu dříví a při zkracování napružených kmenů nezaujímat polohu ve směru pružení kmene,
- ✓ nepřidržovat kmen, který zkracuje, rukou nebo nohou,

10) Nepožívat alkoholické nápoje a neužívat ani jiné návykové látky na pracovišti a během pracovní doby ani mimo pracoviště.

11) Je-li svědkem pracovního úrazu, poskytnout postiženému pomoc a ohlásit úraz jeho nadřízenému. Při šetření příčin vzniku úrazu spolupracovat se zaměstnavatelem a inspektorem OIP.

12) Používat při práci jen osobní ochranné prostředky účinné proti riziku možného ohrožení zdraví.

13) Nepracovat s poškozenými, nefunkčními OOPP.